

«GORG» (1969-1972)

Francesc Fernández Carrasco

El juny de 1969 —ara fa vint anys— apareixia la revista *Gorg* amb la il·lusió de consolidar-se com a punt de referència comuna per a una societat que pretenia superar l'estat de submissió folklòrica en què es trobava.

«En la dècada dels seixanta, quan la crisi ideològica del franquisme tan sols estava iniciada, el valencianisme havia deixat de ser un simple neguit d'intel·lectuals i començava a projectar-se en la societat amb una inesperada vigoria». Aquest comentari de Sanchis Guarner en el pròleg al llibre *En defensa del regionalismo* ens situa la funció de la revista en el seu context. L'obra referida apareix el 1976 i analitza tot el procés que va conduir a la clausura de *Gorg* des del punt de vista del seu editor i director Joan Senent Anaya.

D'una banda la vitalitat cultural del País d'aleshores és palesa si recordem que en aquesta dècada es van crear una bona quantitat d'editorials, fundacions, associacions de tota mena, llibreries, cursos de llengua, etc., que tenien el denominador comú de lluitar contra la nostra desaparició com a poble. Al mateix temps, els partits polítics clandestins també s'hi insinuaven més actius.

Per altra part, podia el Règim digerir aquestes manifestacions, si més no, «culturals»? Precisament en aquests anys la Dictadura pretenia donar una imatge de cert aperturisme, evidentment, sense deixar la corda massa llarga. La Llei de Premsa n'és una prova, però, com veurem després, les restriccions en la seua interpretació impedièren l'augment de la pressió crítica.

Gorg va intentar aprofitar aquesta conjuntura relativament favorable als objectius que s'havia proposat i en certa mesura ho va aconseguir, de tal forma que l'administració no va voler jugar més i va trencar la baralla; i és que la revista tenia èxit, havia clavillat, al cercle massa minoritari dels lletraferits i podia fer mal.

El nom triat per a la publicació no deixa de ser significatiu. L'editorial del segon número interpreta el sentit de la paraula en funció dels objectius que persegueix:

GORG, així és, com a títol de la nostra revista, designació evocadora dels indrets plaents de la nostra variada geografia, i tot un símbol: en la nostra vida moderna i apressada, un descans segur i amagat on es reclou, com l'aigua en els gorgs, un seguit de belles mostres de l'art literari nostrat o el tast saborós d'unes altres cultures... tot a l'abast del nostre deler de coneixement i bellesa.

Aquest manifest d'intencions sembla ajustar-se a les limitacions legals que tenia la revista. Quan el 19 de novembre de 1968 el Ministeri d'Informació i Turisme accepta la inscripció de *Gorg* en el Registre d'Empreses Periodístiques, les característiques que havia de tenir estaven explícitament delimitades. Es tractaria d'un Butlletí Bibliogràfic que tindria la finalitat de donar a conèixer les novetats en matèria editorial en general i en particular les de l'editorial *Gorg*. La periodicitat en un principi era bimestral, encara que a partir de gener de 1970 la majoria dels números eren mensuals. Tenia quaranta-vuit pàgines i una tirada de deu mil exemplars. Tot per deu pessetes.

Gorg intentava provocar als lectors l'interés per una sèrie d'obres claus per al desenvolupament d'una consciència valenciana i moderna basada en la cultura. Es tractava d'establir «un vincle capaç de mantindre'ns en contacte i que prenguera el pols de la situació actual», com expressa la carta d'un lector.

En aquesta tasca participaren un bon nombre de col·laboradors que configuren una variada gamma, tant per la seua adscripció generacional com per les seues vinculacions ideològiques o per la seua especialització intel·lectual: des de la vella guàrdia del catalanisme progressista (E. Valor, R. Blasco, G. Castelló) fins els *enfants terribles* dels setanta i vuitanta (Fabregat, Ventura Melià), sociòlegs com Ninyoles o Marqués i fins i tot futures figures de la política valenciana actual com són V. Soler o R. Pérez Casado. Les ambicions de tots ells segurament anaven més enllà de la confecció d'un simple butlletí bibliogràfic.

Hi ha una dada que ens indica que la revista pretenia fer quelcom més que ressenyar llibres. Des dels primers números queda clar que no es tracta d'una publicació de divulgació literària, encara que sovintegen les referències a obres de creació i a pesar que la crítica era una necessitat molt urgent. La majoria dels llibres que s'hi ressenyen pertanyen al camp de l'assaig. La intenció era abraçar totes les parcel·les que integren una cultura normal.

D'una banda aquelles obres que analitzaven el nostre país i d'altra qualsevol assaig traduït al català que aportara una visió moderna i progressista de l'home i del món.

Hem de tenir en compte que el punt de referència més clar del valencianisme era la figura de Fuster, el qual, el 1962, amb la publicació de *Nosaltres els valencians* havia creat una sèrie d'expectatives molt interessants. I justament Fuster urgia els escriptors a la creació d'obres d'investigació sobre la realitat del País Valencià. En aquesta època apareixen alguns dels llibres més importants en la línia d'evolució de la nostra cultura: *Conflicte Lingüístic Valencià*, *L'estructura econòmica del P. V.*, *Valencianisme polític*, etc. la història, l'economia, la sociologia i sobretot el problema de la llengua eren objecte constant de reflexió. *La llengua dels valencians*, en l'edició de 1967 havia assolit una gran repercussió i, de fet, és el primer llibre ressenyat per la revista. Després tots els números contenen referències a obres de lingüística general i a més ofereixen apartats d'informació gramatical, des d'una perspectiva fonamentalment normativista.

No hi manquen, però, els temes que transcendeixen el nostre àmbit cultural. Des de la psicologia més avançada als problemes de política internacional, la història del moviment obrer, la formació d'Europa o, fins i tot, la revisió crítica de la Guerra d'Espanya; *Gorg* pretén reflectir el seu temps.

Després de la comprensible timidesa dels primers números, els editorials són més extensos i incisius, la revista va definint la seua línia d'opinió crítica: «Qui, avui, no s'autotitula demòcrata?», afirma Serafí Ríos Mingarro en l'editorial del núm. 27. Progressivament apareixen noves seccions que determinen que *Gorg* esdevinga cada vegada més un vehicle d'informació general.

A partir del núm. 14 sorgeix una secció anomenada «La veu dels altres» amb la qual es pretén reproduir les opinions vessades en altres publicacions, a més de tractar els problemes candents.

L'estructura inicial és contínuament alterada en funció de les incontenibles necessitats comunicatives. Hi ha massa coses a dir i poc paper. També en el núm. 14 apareixen dos importants apartats: el d'Art, dirigit per Trinitat Simó i Tomàs Llorens, per on passen destacades figures com Alfaro o Sempere, i el de Pedagogia, en el qual s'insisteix en l'ensenyament de la nostra llengua i la crítica general del sistema educatiu franquista.

Al mateix temps, la revista presenta entrevistes a personatges d'actualitat (Raimon, Llach, N. Espert) i debats molt interessants, com la taula redona sobre Blasco Ibáñez, el col·loqui sobre la cultura del llibre al nostre País o la tertúlia en relació a l'obra de Cucó *El valencianisme polític*. Caldria remarcar l'extens seguiment, amb articles i entrevistes, del Primer Congrés d'Història del P. V., el 1971.

GORG

n° 19
maig 1971
15 pessetes

AIXÍ FOU EL I CONGRÉS
D'HISTÒRIA DEL
PAÍS VALENCIÀ

OVIDI
A ERA PEROT-
GE RE LA
CANÇO

LA DONA,
UN
OBJECTE?
"FELIÇMENT,
JO SÓC UNA DONA"
PER M.A.
CAPMANY

LA DESMI-
TIFICACIÓ
DE LA
"BARONJA"

TAULA
REDONA:
LA CULTURA
DEL LLIBRE
AL NOSTRE PAÍS

A partir del núm. 24 comença una secció dedicada al teatre, a càrrec de R. Sirera. Cada vegada queden menys buits i en el núm. 27 apareixen dos nous compartiments: un de crítica literària, protagonitzat per A. Fabregat, i un altre d'economia, dirigit per Ferran Vidal.

La secció de «Comentaris i fragments», que en un principi ocupava la majoria de les pàgines, a causa sobretot de la reproducció d'extensos fragments de les obres comentades, ha de deixar lloc a totes les novetats que incorpora la revista, sense renunciar a tenir-hi la seua importància. Hi ha, d'altra banda, algunes seccions que com els «Comentaris i fragments» s'hi van mantenir des dels inicis: les «Cartes al director», el «Noticiari», «Terres i gents» o els «Premis i concursos».

Sense ocupar cap lloc fix, el món religiós és una constant. Des del to d'algunes proclames: «Ens necessitem els uns als altres per a elevar la nostra cultura», «llegiu i propagueu *Gorg*», «missions pedagògiques», passant per articles sobre la «llengua vernacla» i la litúrgia fins a una visió crítica de la història de l'Església a propòsit de l'estudi de M. Ardit *La Inquisició al P. V.*, que tan mal rebut va ser per la censura, segons es pot deduir del procés que a partir del 1972 es va seguir contra la revista. Aquest aspecte també és manifest en altres publicacions catalanes com *Serra d'or* o *Saó*

Pel que fa a la crítica literària, hi havia una qüestió molt clara: hom no podia escriure sense estar compromès amb la realitat social. Era l'època de la literatura social. En el núm. 20 hi ha un col·loqui que il·lustra a bastament aquesta concepció. El títol és ben significatiu: «Escriptors per a un poble». Les paraules d'E. Ferrer Soliveres en aquell debat no necessiten comentari:

L'escriptor valencià, al servei del poble, té la missió profètica d'assabentar el poble dels camins que el portaran a conquerir la seua dignitat col·lectiva..., sap que lluita no sols per la renovació cultural, sinó per una renovació total.

L'article de Josep M.ª Llompart «Sobre Lluís Alpera i la poesia realista» també gira entorn d'aquesta concepció de la literatura. Segurament no eren bons temps per a la lírica i «l'esgotadora oscil·lació entre el realisme polític i l'art per l'art», com deia Barthes, s'havia resolt decididament a favor del compromís. Precisament l'últim número dedica un article a la poesia cívica de Salvador Espriu, el qual, junt amb Pere Quart, és un precedent clar d'aquesta poesia realista dels seixanta.

En la mateixa línia hem de situar les abundants referències a la Nova Cançó. Raimon n'era el cantant paradigmàtic: allò que més importava era

la lletra. L'Equip Crònica també hi participa amb la seua pintura compromesa en algunes portades de *Gorg*.

Així, reflexió sobre el realisme, interès per la difusió popular de la cultura catalana i compromís ètic amb la transformació progressista del món són tres línies de força que giren al voltant d'un sol eix que dinamitza el projecte de *Gorg*. Una altra manifestació d'aquest *engagement* era la concepció nacionalista dels PP.CC., que es palesa tant en el marc de referència dels redactors com en l'abast geogràfic del públic lector.

Naturalment, això creava polèmica. Les acusacions de catalanisme eren freqüents tant per part dels sectors conservadors de la premsa local com per part de les instàncies oficials. Ara bé, el que més preocupava les autoritats era la incidència que la revista començava a tenir i els perjudicis que podia ocasionar, que malgrat no ser massa importants «mientras se trataba sólo de una revista de ámbito muy restringido, permiten suponer que se multipliquen cuando se convierta en revista de información general».

Pe'l que hem anat veient en relació a la temàtica i la inclusió de noves seccions, la revista no era precisament un «Butlletí bibliogràfic», o ho era només com a coartada possibilista. De qualsevol manera l'editor va sol·licitar l'ampliació de *Gorg* a revista d'informació general. La Delegació del Ministeri s'ho va prendre molt malament i no sols no va concedir el permís sinó que a més va iniciar un procés administratiu, i més tard judicial, per a la seua clausura. I així, la revista amb més incidència pública de totes les que havien aparegut després de la guerra en l'àmbit del valencianisme, va desaparèixer l'abril de 1972, sense superar els vint-i-nou números ni tampoc les quinze pessetes que costava.

Aquesta es la història d'una trajectòria truncada que no va arribar a veure les llums —o les penombres— de la transició. D'altres iniciatives remplen-gueren la tasca des de propòsits diversos, des de *L'Espill* fins a *El Temps*, per citar dos exemples complementaris. Però les circumstàncies, ben diferents, del seu moment històric, no permeten la comparació directa. Ens queda la incògnita —vint anys més tard— del que podria haver donat de sí *Gorg* després del franquisme. Però ens queda, també, un testimoni impagable d'aquell esforç i un document per ser afegit a la biografia de molts prohoms de la vida pública valenciana d'avui.